

**Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen
kystlyngheilokalitet på Nerlandsøya i Herøy
kommune, Møre og Romsdal fylke**

Bioreg AS Rapport 2017 : 21

BIOREG AS

Rapport 2017:21

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersonar: For Bioreg: Finn Oldervik For brukarane: Egil Kvalsund (Hans Kvalsvik)	ISBN-nr. 978-82-8215-342-3
Prosjektansvarleg: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as Tlf. 915 27 072 E-post: solfrid@bioreg.as	Oppdragsgjevar: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 15.09.2017
Referanse: Folden, Ø., Olsen, O., Lien Langmo, S. H. & Oldervik, F. G. 2017. Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen kystlyngheilokalitet ((gnr 7 og 8) på Nerlandsøya i Herøy kommune, Møre og Romsdal fylke. Bioreg AS rapport 2017 : 21. ISBN; 978-82-8215-342-3..		
Referat: Rapporten skildrar naturverdiar og artsmangfald for kystlyngheilokaliteten på delar av gnr. 7 og 8, Kvalsvik øvre og Kvalsvik nedre), Barmen i Herøy kommune. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å ta vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokalitetane. Det er også teke omsyn til at kystlyngheia skal vera tenleg som husdyrbeite, særleg for sau.		
4 emneord: Kulturlandskap Kystlynghei Naturtype Skjøtselsplan		

Figur 1. Det store biletet viser heile lokaliteten og er teke frå Storpesnausa nordvest for Storevarden på Nerlandsøya (Foto 27.09.2016 Solfrid Helene Lien Langmo). Det vesle biletet er tatt frå Barmen, med Børa og Okla lengst bak, før lokaliteten stupar i fjorden. Beitestrykket på Børa har vore litt i overkant, og det er også høgt nok på Okla. Over fjorden, Runde til venstre og Remøy til høgre. Foto 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Føreord

Etter at naturtypen kystlynghei blei ein utvald naturtype i 2015, har det blitt eit behov for skjøtselsplanar for desse lokalitetane. Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/ Geir Moen tok initiativ til utarbeiding av skjøtselsplanar for ei rekke kystlyngheilokalitetar i fylket i 2016. Mellom desse er dei tidlegare registrerte lokalitetane på Nerlandsøya, og føremålet er at skjøtselen skal kome inn i ei form som gjer at naturtypen og verdiane på lokaliteten ikkje går tapt, men tvert om får ein skjøtsel som gjer at dei biologiske verdiane blir godt tatt vare på, samt bli av størst mogleg verdi som beiteområde for dei som brukar heia som ein del av husdyrhaldet.

Dei naturfaglege undersøkingane som vart gjort med føremål å utarbeide skjøtselsplanar for kystlyngheia på Barmen, vart for ein del utført av Øystein Folden, assistert av Oddvar Olsen og Solfrid Helene Lien Langmo i perioden 26. til 28. september 2016. Før dette hadde Bioreg - saman med fleire underleverandørar NiN-kartlagd det meste av Nerlandsøya, også Barmen - på oppdrag for Miljødirektoratet.

Barmen blei første gong registrert som kystlynghei i august 1987 (under namnet Kvalsvik) av Fremstad et.al. (1991). Denne rapporten skildrar m.a. lyngheia slik: «*lyngheia beites og det er spor etter brenning og hogst av busker.*» Her vart lokaliteten definert å ha middels verdi på fylkesplan og liten på landsplan. Vidare vart avgrensinga noko revidert av Jordal og Grimstad, 2001, og skildringa noko oppdatert i samband med supplerande naturtypekartlegging i Herøy i 2010 (Holtan, 2010). Begge dei to sistnemnde rapportane skildrar lynghei med middels tilstand og noko attgroing, og begge verdsett lokaliteten til Viktig - B. Etter kartlegginga i 2016 er arealet for kystlyngheia utvida ein del i sør, noko som gjer at arealet totalt vert over 1000 daa, noko som i kombinasjon med middels vekt for tilstand og påverknad etter det nye faktaarket for kystlynghei frå juli 2015, gjev verdien Svært viktig - A.

Av bygdebøkene for Herøy, mellom anna Rabben (1970), går det klart fram at det i det meste av Herøy var vanleg å nytte lyng som tilleggsfôr, men kanskje like mykje som tennved og brensel. I fleire samanhengar er det fortald om at det var vanleg å riva lyng og einer til å fyra med. Det var lite med ved på ytre Sunnmøre og det var i hovudsak torv som vart nytta til oppvarming og matlagning, men som nemnd også lyng og einer. Både i Rabben (1970) og Torvik (1998) er slik bruk av lyng og einer skildra.

I følgje Egil Kvalsund, så var det relativ systematisk lyngsviing på heile Nerlandsøya i mellomkrigstida og ganske sikkert også før det. Litt etter andre verdskrigen, kanskje nærare 1950 braut det ut ein ukontrollert lyngbrann der mest all lyng på Nerlandsøya gjekk med. Etter dette vart det mindre med lyngbrenning på øya, men likevel ikkje heilt slutt. I Ystevika (Mulevika?) vart det brend til om lag 1960/70, men då visstnok mest for å gje rom for meir gras på bekostning av lyngen. Kan vera at brukarane den gongen ikkje såg på røsslyngen som ein verdfull forressurs, men mest som ei ugrasplante som fortrengte graset? Likevel er det kjend at bøndene i Herøy sank røsslyng som tilleggsfôr. Som nemnd ovafor, så var det også dei som nytta røsslyng som brensel, men då helst den grove lyngen. Denne lyngen var riven med handemakt, pressa saman til meir eller mindre runde ballar og rulla eller bore til gards. Det var gjerne borna som fekk jobben med å fyra med røsslyng, då den brann fort opp og stadig nytt måtte leggjast i omnen eller på gruva (Kjelde: Torvik (1998)).

I tillegg er det omfattande spor etter torvtekt i dei fleste myrene på heile øya, noko som er naturleg ut frå mangelen på naturleg skog i området. Rabben (1970) har levande skildringar av denne torvskjeringa.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for godt samarbeid om prosjektet. Samtidig vil vi takke grunneigarane representert ved Egil Kvalsund for godt samarbeid og verdifulle bidrag til skjøtselsplanen.

Tingvoll 10.05.2017	Volda 10.05.2017	Rissa 10.05.2017	Aure 10.05.2017
Øystein Folden	Oddvar Olsen	Solfrid H. L. Langmo	Finn G. Oldervik

Innhald

Føreord	3
1. Generelt om kystlynghei	5
1.1 Ulike typer kystlynghei	6
1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei	6
2. Om Barmen naturgrunnlag og dagens drift	7
2.1 Kort områdebeskrivelse av Barmen	7
2.2 Driftsbeskrivelse	8
3. Skjøtsel av Barmen – beskrivelse av planlagte tiltak	9
3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei	9
3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei	9
3.3 Lyngsviing	11
3.4 Restaurering av kystlynghei	12
3.5 Mål for skjøtsel på Barmen	12
3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Barmen	13
3.7 Oppfølging av skjøtelsplanen	15
4. Mer informasjon	16
5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten	17
6. Kilder	19
Skriftlege kjelder	19
Munnlege kjelder	20
7. Ortofoto/kart	21
8. Bilder	23
9. Artsliste	27
10. Veiledning til skjøtelsplanskjemaene	31

1. Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensettingen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenere-rende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet, spesielt av de skjøtselsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediær bakli-hei, intermediær kystlynghei, intermediær tørr kystlynghei, intermediær fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015).

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktrevende arter og myrarter som klokkeling, blokkebær, rome og bjørneskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Vest-Norge

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkeling, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

Midt- og Nord-Norge

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlige. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttøringsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2. Om Barmen naturgrunnlag og dagens drift

2.1 Kort områdebeskrivelse av Barmen

Områda som inngår i kystlyngheia i denne skjøtselsplanen består av ein tidlegare kartlagd kystlyngheilokalitet og liknande areal som no er lagt inn i denne lokaliteten. Det er også eit mindre område med planteskog som er tatt med slik at ein med tida kan fjerne skogen som frøkjelde til spreiding innover dei beste delane av kystlyngheia. Til saman utgjer den nye lokaliteten mesteparten av arealet mellom oppdyrka jord på sørsida og bratte fjellskråningar på nordsida. Dette gir eit areal som let seg gjerde inn og beite, og vil dermed få ei felles utvikling i framtida. Mesteparten av kystlyngheia er kalkfattig, men det finst også areal som er noko meir kalkpåverka. I Mulevika er det areal utanfor den opphavlege kystlyngheilokaliteten som har vore brent i seinare tid, i nordenden av lokaliteten er det areal som har hatt eit godt beitetrykk. I høgare delar av området er lyngen naturleg kort som følgje av vindslitasje i tillegg til tidlegare beiting. I baklier er det delvis grov lyng og ein del område med einer i varierende mengde og storleik. Det finst også område der det er planta bartre, og spreiding frå desse plantingane. I heile området er det tatt ut torv, slik at ein del areal som ser ut som kystlynghei i dag reint biologisk er undergrunn med restar av terrengdekkande myr. Heile området sett under eitt har ein tilgang til høgareliggende lyngbeite om vinteren, sørvendte, tidlege vårbeite, nordvendte og fuktigare lyngbeite med gras og urter og sjønære område med semi-naturleg eng.

2.2 Driftsbeskrivelse

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: 07.04.2017, skrevet av Øystein Folden, på grunnlag av intervju med Egil Kvalsund.
Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart): <i>Det er gjerda inn eit eige område på Okla. Vidare er det gjerda inn eit område (pkt 3 på fig. 2) til storfebeiting. Resten er i ferd med å få gjerde no.</i>
Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: <i>På Okla går det hanndyr, mest nks, 50 (til opp mot 70) dyr, nokre færre om vinteren, nokre fleire august-oktober, men ikkje riktig kvart år. I eit område (pkt 3 på figur 2) går det storfe utanom felles beiteopplegg. I resten av området går det 50 vinterdyr. Som følgje av manglande gjerde har desse gått mykje i området ved Børa.</i>
Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart): <i>Det er svidd to felt mellom 2010 og 2015 mot Ystevika (Mulevika), og det blei svidd eit nytt felt i dette området i mars 2017.</i>
Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing: <i>Nei.</i>
Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)?
Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres? <i>Børa er noko hardt beita, men dette blir betre når ein no får gjerde.</i>
Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området (sjeldne arter, problemarter, kulturminner, vern etc.)? <i>Nei.</i>
Beskriv rutiner for tilsyn og sanking: <i>Tilsyn ein gong for veka. Dyra blir tatt på innmark kring 15. April og sleppt ut jonsok, slik at lamming og merking blir enklare. I denne perioden er det også klipp og vaksinerings.</i>
Beskriv tilgang til ly på beite: <i>Sauen legg seg bak kollar som det er nok av. Elles finst det noko skog der sauen kan søke ly, men dei er aldri observert der når det er behov for ly.</i>
Beskriv rutiner for eventuell nødføring og plassering av fôr plass: <i>Det er vegtilkomst fleire stader, der ein kan ordne med fôr og vatn om det er nødvendig.</i>
Beskriv vanntilgang til dyra på beite: <i>Det finst nokre siklar rundt om som er tilstrekkelege.</i>
Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»): <i>Mellombels dispensasjon.</i>
Driften gjennom året – legg til aktiviteter: <i>Paring skjer 25. november til 10. januar. Lamma blir tatt frå i august-september, dei som ikkje går til slakt går på heimebeite til sein vinter.</i>

<p>Desember:</p> <ul style="list-style-type: none">• Værslipp• Parring <p>Vinter</p> <p>Vår</p> <p>Høst</p> <p>Sommer</p> <p>April-mai:</p> <ul style="list-style-type: none">• Lamming <p>Vår/sommer:</p> <ul style="list-style-type: none">• Merking• Klipping/napping• Holdvurdering og ev. veieing• Vurdering dyretetthet• Vurdering av parasittbehandling <p>Høst:</p> <ul style="list-style-type: none">• Holdvurdering med ev. veieing• Vurdering dyretetthet• Sortering, utrangering, slakting• Vurdering av parasittbehandling
Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til?
Andre kommentarer:

3. Skjøtsel av Barmen – beskrivelse av planlagte tiltak

3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsfôring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdatab.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernlova), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnet, må beitegrunnet vurderes. Beitegrunnet påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter,

eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvêdet og skadet røsslyng forringer beitene mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnet.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å føre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalete raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med inneføring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og inneføring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

3.3 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha.

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("mogen") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskotsfôr" for sauene. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

3.5 Mål for skjøtsel på Barmen

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtselsplan: 08.04.2017			
Dato befarings: 26.09.2016			
Dato samtale med grunneier/bruker: 26.09.2016 og 07.04.2017 og 28.04.2017 (FGO)			
Utformet av: Øystein Folden saman med Oddvar Olsen, Solfrid Helene Lien Langmo og Finn Oldervik		Firma: Bioreg AS	
UTM sone: 33	Nord: 6917900	Øst: 321800	Gnr./Bnr.: 7/3, 7/4, 7/5, 7/9, 7/20, 8/3, 8/4, 8/5, 8/6, 8/7, 8/8, 8/19, 8/68, 8/70 og truleg nokre fleire.
Areal (nåværende): 1500 dekar som inkluderer 40 dekar plantefelt-areal		Areal (etter evt. restaurering): 1500 dekar som inkluderer 40 dekar plantefelt-areal	
Del av verneområde: Nei. Naturrestatet Muleneset grenser direkte til kystlyngheia i vest. Mot aust grenser lokaliteten		Hvilket vern:	

mot Runde dyrelivsfredingsområde.	
<p>Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke: Hekkande sjøfugl og rovfugl og sårbar infrastruktur må takast omsyn til. Planlagt skjøtsel i perioden 15. feb.-1. juli. skal drøftast med rovviltansvarleg hos fylkesmannen for å klarlegge om det er område som må skjøttast utanom denne perioden det aktuelle året. Det må leggest til rette med gode portar i gjerdet der det går stigar, t.d. mot Mulen og Golleneset. Gravrøys registrert nede ved sjøen mellom Golleneset og Bugen. Her er det for det meste beitemarker, men skulle det verte aktuelt med rydding og brenning, bør fylkeskommunen, som er forvaltningsmyndigheit for automatisk freda kulturminne, kontaktast slik at ein kan overhalda retningslinjer for rydding og sviing rundt slike kulturminne. Der det er synlege spor etter torvsjåar og liknande skal ein med varsemd rydde vekk grovare lyng/einer, slik at sviing ikkje blir hard/langvarig, og ein må passe på at jorda er frosen eller våt ved sviing. Om særskilde omsyn med tanke på fugl – sjå under fig. 5 på s. 23/24.</p>	
<p>MÅL</p>	
<p>Hovedmål for lokaliteten: Ved skjøtsel skal ein oppretthalde ein god variasjon av terrengtypar som i stor grad skal haldast fri for høg vegetasjon, samtidig som det gir godt beite.</p>	
<p>Konkrete delmål: Område med grov lyng skal inngå i ein sviingssyklus, slik at det blir brent med ca. 15 års mellomrom, så langt det er praktisk mogleg. Der det er ein del einer skal ein fjerne mesteparten av denne. Utanlandske treslag skal fjernast. Reint generelt kan ein seia at lyngen skal sviast før han er blitt gammal og grov og utan forverdi.</p>	
<p>Ev. spesifikke mål for delområde(r):</p>	
<p>Tilstandsmål arter:</p>	
<p>Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: Desse artane skal alltid fjernast når ein kjem over dei fåtalig: sitkagran/lutzgran, bergfuru/buskfuru/vrurfuru, svensk asal, platanlønn, mispelartar. Planta bestand skal ein prøve å få fjerna over noko tid.</p>	

3.6 Planlagde skjøtselstiltak på Barmen

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

<p>Beskrivelse av planlagde skjøtselstiltak, beiting: På nordaustdelen held ein fram med å ha inngjerda beite for hanndyr. Det har vore 50 (-70) dyr på dette beitet dei fleste åra i seinare tid. Talet kan ikkje aukast før ein ser vesentlege forbetringar av beitet. I arealet som blir beita inngår også naturbeitemark utanom kystlyngheilokaliteten. På resten av området har det i området kring Børa vore beita, stundom litt elles også. På dette området kan ein beite med inntil 50 vinterfôra utegangarsauer. Det manglande gjerdet mot sør vil kome på plass våren 2017. Lokaliteten grenser til veg fleire stader, der det er mogleg med tilleggsfôring og vatn. Terrengformasjonar ser ut til å gi tilstrekkeleg ly. Nærleik til busetnad og veg dekker opp eventuelle tilleggssbehov for ly.</p>

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak beiting og tilrettelegging for beiting:			
Utstysrbehov knytt til beiting og tilrettelegging for beiting:			

3.6.2 Planer for sviing

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:

I dei høgareliggende delane av skjøtselslokaliteten er det berre område som ligg litt i le som utviklar grov lyng som er aktuell å svi. Elles må ein rekne med at sviing er nødvendig. Desse områda skal gå inn i ein svisyklus på 15-20 år mellom kvar sviing. Det tilseier at ein bør svi 30-50 dekar årleg. Dette arealet bør fordelast i fleire område og bør ikkje utgjere areal på meir enn 10 dekar i kvar flate.

Vertilhøve vil i stor grad avgjere kvar det let seg svi til ei kvar tid, så ein set ikkje opp nokon nærare plan for lokalitetar som skal sviast. Viss det ikkje er vertilhøve for sviing, vil det vere betydelege område som treng mekanisk fjerning av planteskog og spreieing frå denne, som ein då kan gjere i staden.

Område som ligg nær planteskog som er konglebærande bør ein ikkje svi før 3 år etter at store frøkjelder er fjerna, då sviing vil gi gode tilhøve for spiring av bartrefrø.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak sviing:			
Sviing av lyng (Om sviing ikkje kan gjennomførast, brukast dagsverka til rydding pkt 3.6.4 i staden)	Årleg	10 dagsverk	
Utstysrbehov knytt til sviing: klapper, blåselampe, greinsaks, greip.			

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av planlagde restaureringstiltak:

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Spesifikke restaureringstiltak:			
Utstysrbehov knytt til rydding/slått/fjerning av problemarter:			

3.6.4 Andre planlagde skjøtselstiltak

ANDRE AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK

Beskrivelse av andre tiltak, ut over restaurering, sviing og beiting.

Tre og buskar av utanlandske treslag som har spreidd seg til lokaliteten (rømlingar) må fjernast. Der dei står veldig spreidd, føreset ein at ein sager dei ned når ein er rundt i marka likevel. Der dei står meir konsentrert, er dette planlagd og systematisk arbeid.

Av plantefelt ønskjer ein å fjerne sitkagran/lutzgran først. Deretter tar ein felt med furuarter der det framleis er lyng på bakken, og til sist tar ein plantefelt der bakkevegetasjon i større grad er skugga ut. Om noko av denne planteskogen kan nyttast til ved eller flis er uvisst, så ein må rekne med at i alle fall ein del må hoggast og brennast på staden. Ein antar at dette arbeidet vil gå ut over femårsperioden.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak:			
Fjerning av rømlingar	Årleg	2 dagsverk	
Hogst av plantefelt. Sitkagran/lutzgran er prioritert for hogst først.	Årleg, til jobben er gjort.	10 dagsverk	
UTSTYRSBEHOV			
Anna: Ryddesag, motorsag, verneutstyr, greinsaks, greip			

3.7 Oppfølging av skjøtselsplanen

OPPFØLGING
Skjøtselsplanen skal evalueres innen x år: 5 år
Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper:
Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert: Kurs i sviing, våren 2017 Gjerde langs vegen i sørvestre del av lokaliteten, sommaren 2017
ANSVAR
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen:

4. Meir informasjon

For meir utfyllande om skjøtsel, restaurering og hevd, sjå: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på DNs hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Annan aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelses-system for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norderhaug, A. & Johansen L. 2011. Kulturmark og boreal hei – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten:		Kommune:		Områdenr.:		
Nerlandsøya: Barmen		Herøy (Møre og Romsdal)				
ID i naturbase:		Registrert i felt av:		Dato:		
BN00010864		Øystein Folden, Solfrid Hele- ne Lien Langmo og Oddvar Olsen.		2016 26.09.2016		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Fremstad, E., Aarrestad, P.A. & Skogen, A. 1991. Kystlynghei på Vestlandet og i Trøndelag. Naturtype og vegetasjon i fare. NINA Utredning 029: 1-172. Jordal, J. B. & Grimstad, K. J. 2001. Kartlegging av biologisk mangfold i Herøy kommune, Møre og Romsdal. Herøy kommune, rapport. 123 s. + kart og bilete. Holtan, D. 2011. Supplerande kartlegging av naturtyper i Herøy kommune i 2010. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga, rapport nr. 2 - 2011. ISBN 978-82-7430-204-4 (papirutgåva)				Skjøtselsavtale:		
				Inngått år:		
				Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling):			Grunntyper etter NiN, M1:5000 (% andel fordeling):			
T34 Kystlynghei 90 %			T34-C-2 kalkfattige kystlyngheier 70 %			
Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling):			T34-C-4 intermediære kystlyngheier 15 %			
T1 Nakent berg 1 %			T29-C-1: stein- og grusstrender og strandlinjer i pionérfase på epilitoral fastmark 1 %			
T6 Strandberg 1 %			T6-C-1 Kalkfattige strandberg 1 %			
T13 Rasmark 2 %			V1-C-2: litt kalkfattige og svakt intermediære myrflater 2 %			
T29 Grus- og steindominert strand og strandlinje 1 %			V1-C-6 litt kalkfattige og svakt intermediære myrkanter 3 %			
T32 Semi-naturlig eng 1 %			T13-C-1: kalkfattig grov ur 1 %			
T38 Treplantasje 2 %			T13-C-4: intermediær og svakt kalkrik grov ur 1 %			
V1 Åpen jordvannsmyr 1 %			T32-C-4: intermediær eng med klart hevdpreg 2 %			
V11 Torvtak 1 %			T38-C-1 Plantasjeskog 2 %			
			T1-C-9: svakt intermediært og kalkfattig forblåst berg 1 %			
			V11-C-1: kalkfattig torvtak 1 %			
Verdi (A, B, C): A – Svært viktig			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.):			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:
< 20 m		God	x	Slått		
20-50 m	x	Svak	x	Beite	x	

50-100		Ingen		Pløying	
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
				Torvtekt	
				Brenning	x
				Park/hagestell	

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

Innledning: Denne lokalitetsskildringa har tatt utgangspunkt i Holtan (2011). Lokaliteten er utvida samanlikna med tidlegare, og Bioreg AS har gjort naudsynnte tilpassingar både til areal og ny metodikk. Med tanke på utarbeiding av skjøtselsplan for kystlyngheia vart det gjort nokre nye undersøkingar hausten 2016 og i tillegg har Bioreg AS, NiN-kartlagd mesteparten av lokaliteten for Miljødirektoratet i 2016. Dag Holtan 30.01.2012, har tidlegare skildra lokaliteten basert på eige feltarbeid 12.06.2010 saman med Perry Larsen, og litteraturkilder (Fremstad m.fl. 1991, Jordal & Grimstad 2001).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligg på nordvestenden av Nerlandsøya i Herøy kommune på søre Sunnmøre og omfattar strekninga frå Mulevika og Muletua i sørvest over ryggen med Barmen (278 moh.), Børa og Okla til ein kjem til Golleneset i aust. Mot nord stuper terrenget bratt ned i sjøen. Mot sør grenser lokaliteten til meir påverka areal. Lokaliteten er, som vanleg på kysten, svært mosaikkprega, og består av turre og fuktige røsslyngheier med innslag av ein del meir myrprega parti og enkelte mindre myrer. Mot sør er det nokre plantefelt med kystlynghei i botnen. Berggrunnen består av migmatitt-granittisk gneis. Jordsmonnet er relativt næringsfattig, men morene- og rasmateriale med god sigevasspåverknad kan gje stadvis gode næringstilhøve. Området ligg etter Moen (1998) i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, vintermild underseksjon (O3t) og boreonemoral vegetasjonszone (BN).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Størstedelen av lokaliteten består av kystlynghei, mesteparten kalkfattig, men nokre stader også ein del intermediær kystlynghei nær Mulemyrane og ved Storeleitet. Andre naturtypar som finst i området har berre mindre omfang, og består av T29-C-1: stein- og grusstrender og strandlinjer i pionérfase på epilitoral fastmark 1 %, T6-C-1 Kalkfattige strandberg 1 %, V1-C-2: litt kalkfattige og svakt intermediære myrflater 2 %, V1-C-6 litt kalkfattige og svakt intermediære myrkantar 3 %, T13-C-1: kalkfattig grov ur 1 %, T13-C-4: intermediær og svakt kalkrik grov ur 1 %, T32-C-4: intermediær eng med klart hevdpreg 2 %, T38-C-1 Plantasjeskog 2 %, T1-C-9: svakt intermediært og kalkfattig forblåst berg 1 %, V11-C-1: kalkfattig torvtak 1 %. Det er så vidt med noko planteskog som skal restaurerast til kystlynghei.

Artsmangfold: Av karplanter kan nemnast heiblåfjør, kattedot, purpurlyng, smalkjempe og tiriltunge. Hinnebregne finst også. For det meste er lokaliteten dominert av røsslyng. I meir myrprega område finst typiske fattigmyrsartar som småbjønnskjegg, torvull og torvmosar. Av raudlisteartar er det ein del fugleartar, og av desse har bergirisk (NT) særleg tilknytting til kystlynghei. Om fugl innan lokaliteten elles kan ein lesa i biletteksta under fig. 5. Der er det også gjeve råd med take på sving i område med fugl. Havburkne (NT) finst ved Ystevika. Mosen stripekrusmose (NT) finst ikkje langt frå Golleneset. Første funn i fylket og nordlegaste i Noreg av slimsoppen *Badhamia lilacina* blei gjort av Oddvar Olsen, omtrent på toppen av Barmen.

Bruk, tilstand og påvirkning: Tidlegare har her vore mykje beita, men i dag er denne bruken meir eller mindre tilfeldig i vestenden. I austenden er det inngjerda og det har vore beita med sau, ganske høgt beitetrykk. Det finst og eit felt som blir beita med storfe, med vel høgt beitetrykk. I Ystevika har det vore svidd ein del ved fleire høve, men det har ikkje vore så mykje beiting her i den seinare tida som følgje av manglande gjerding.

Barmen blei første gong registrert som kystlynghei alt i august 1987 (under namnet Kvalsvik) av Fremstad et.al. (1991). Denne rapporten skildrar m.a. lyngheia slik: «lyngheia beites og det er spor etter brenning og hogst av busker.» Her vart lokaliteten definert å ha middels verdi på fylkesplan og liten på landsplan. Vidare vart avgrensinga noko revidert av Jordal og Grimstad, 2001, og skildringa noko oppdatert i samband med supplerande naturtypekartlegging i Herøy i 2010 (Holtan, 2010). Begge dei to sistnemnde rapportane skildrar lynghei med middels tilstand og noko atgroing, og begge verdsett lokaliteten til Viktig – B. Etter kartlegginga i 2016 er arealet for kystlyngheia utvida ein del i sør, noko som gjer at arealet totalt vert over 1000 daa, noko som i kombinasjon med middels vekt for tilstand og påverknad etter det nye faktaarket for kystlynghei frå juli 2015, gjev verdien Svært viktig – A.

Av bygdebøkene for Herøy, mellom anna Rabben (1970), går det klart fram at det i det meste av Herøy var vanleg å nytte lyng som tilleggsfôr, men kanskje like mykje som tennev og brensel. I fleire samanhengar er det fortald om at det var vanleg å riva lyng og einer til å fyra med. Det var lite med ved på ytre Sunnmøre og det var i hovudsak torv som vart nytta til oppvarming og matlaging, men som nemnd også lyng og einer. Både i Rabben (1970) og Torvik (1998) er slik bruk av lyng og einer skildra.

I følgje Egil Kvalsund, så var det relativt systematisk lyngsviing på heile Nerlandsøya i mellomkrigstida og ganske

<p>sikkert også før det. Litt etter andre verdenskrigen, kanskje nærare 1950 braut det ut ein ukontrollert lynnbrann der mest all lyng på Nerlandsøya gjekk med. Etter dette vart det mindre med lyngbrenning på øya, men likevel ikkje heilt slutt. I Ystevika (Mulevika?) vart det brend til om lag 1960/70, men då visstnok mest for å gje rom for meir gras på bekostning av lyngen. Kan vera at brukarane den gongen ikkje såg på røsslyngen som ein verdfull forressurs, men mest som ei ugrasplante som fortrenge graset? Likevel er det kjend at bøndene i Herøy sank røsslyng som tilleggssfor. Som nemnd ovafor, så var det også dei som nytta røsslyng som brensel, men då helst den grove lyngen. Denne lyngen var riven med handemakt, pressa saman til meir eller mindre runde ballar og rulla eller bore til gards. Det var gjerne borna som fekk jobben med å fyra med røsslyng, då den brann fort opp og stadig nytt måtte leggjast i omnen eller på gruva (Kjelde: Torvik (1998))</p> <p>I tillegg er det omfattande spor etter torvtekt i dei fleste myrene på heile øya, noko som er naturleg ut frå mangelen på naturleg skog i området. Rabben (1970) har levande skildringar av denne torvskjeringa.</p>
<p>Fremmede arter: Sitkagran, buskfuru/bergfuru, platanlønn, svensk asal, blankmispel, bulkemispel og sprikemispel er påvist. Store område er utan påverknad av framande artar, eller svært liten påverknad. Nokre område har betydeleg påverknad, særleg der ein er nær ulike plantefelt. Spreiingsfaren er aukande som følgje av at planteskogen i nærleiken har nådd frøberande alder.</p>
<p>Kulturminner: Steingardar fleire stader, gravrøys ved Golleneset og ei rad tufter etter torvsjåar og liknande.</p>
<p>Skjøtsel og hensyn: Det beste for dei biologiske verdiane er om området ikkje utsettast for fysiske inngrep. Beitestrykket burde ha vore høgare i vestre delen, og lyngheia burde ha vore skjøtta, mellom anna bør bartre og framande artar takast ut, og lyngen må sviast. Det er ein fordel for kulturminne at vegetasjonen haldast låg, men det er bestemmelsar i skjøtselsplan om korleis skjøtselen skal gå føre seg. Området er elles omfatta av prosjektet "Fiskarbonden sin arv" (rapport nr 1-2009 frå Fylkesmannen i Møre og Romsdal, landbruksavdelinga).</p>
<p>Del av helhetlig landskap: Lokaliteten utgjer ein viktig del av kulturlandskapet på Nerlandsøya.</p>
<p>Verdibegrunnelse: Holtan gav lokaliteten verdi B (viktig) fordi han utgjer eit variert og særprega område med innslag av purpurlyng. Etter faktaark aug. 2015 har lokaliteten høg verdi for storleik (Meir enn 1000 daa, utvida frå tidlegare) og middels for påverknad av framande artar (Få artar og framleis mogleg å fjerne dei) og tilstand (Delar er godt beita, noko areal er brent, lite attgroing). For raudlistearter er det middels verdi (2 NT-arter), og her må også potensialet for sjeldne og raudlista artar av beitemarksopp reknast med. Også verdien av det heilskaplege kulturlandskapet på Nerlandsøya er med å trekke opp. Dette gir verdi A Svært viktig.</p>
<p>Merknad: Lokaliteten bør undersøkjast nærare med tanke på førekomstar av beitemarksopp</p>

6. Kilder

Skriftlege kjelder

Fremstad, E., Aarrestad, P.A. & Skogen, A. 1991. Kystlyngheia på Vestlandet og i Trøndelag. Naturtype og vegetasjon i fare. NINA Utredning 029: 1-172.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge ISBN: 978-82-92838-40-2.

Jordal, J. B. & Grimstad, K. J. 2001. Kartlegging av biologisk mangfald i Herøy kommune, Møre og Romsdal. Herøy kommune, rapport. 123 s. + kart og bilete.

Holtan, D. 2011. Supplerande kartlegging av naturtypar i Herøy kommune i 2010. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernvedelinga, rapport nr. 2 - 2011. ISBN 978-82-7430-204-4 (papirutgåva)

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

Miljødirektoratet. 2015. Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i Ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. august 2015.

Miljødirektoratet. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. Ny revidert utgave av DN-håndbok 1999-13 (under revisjon).

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk.

Rabben, B. 1962. [Herøyboka. \[1\] B. 1 : Gardar og folk](#). Herøy sogelag.

Rabben, B. 1963. [Herøyboka. \[1\] B. 2 : Gardar og folk](#). Herøy sogelag.

Rabben, B. 1970. Herøyboka. [2] : Landslag og folkeliv. Herøy sogelag.

Torvik, A. 1998. I ei anna tid. Herøy sogelag

Velle, L. G., Nilsen, L. S. & Vandvik, V. 2012. The age of Calluna stands moderates post-fire regeneration rate and trends in northern Calluna heathlands

Velle, L. G. & Vandvik, V. 2013. Succession after prescribed burning in coastal Calluna heathlands along a 340-kmlatitudinal gradient

Kjelder frå Internett

Artsdatabanken, Artskart 30.03.2017

Miljødirektoratet, Naturbase

Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag, GisLink

<http://artsdatabanken.no/Pages/171952> T34 Kystlynghei.

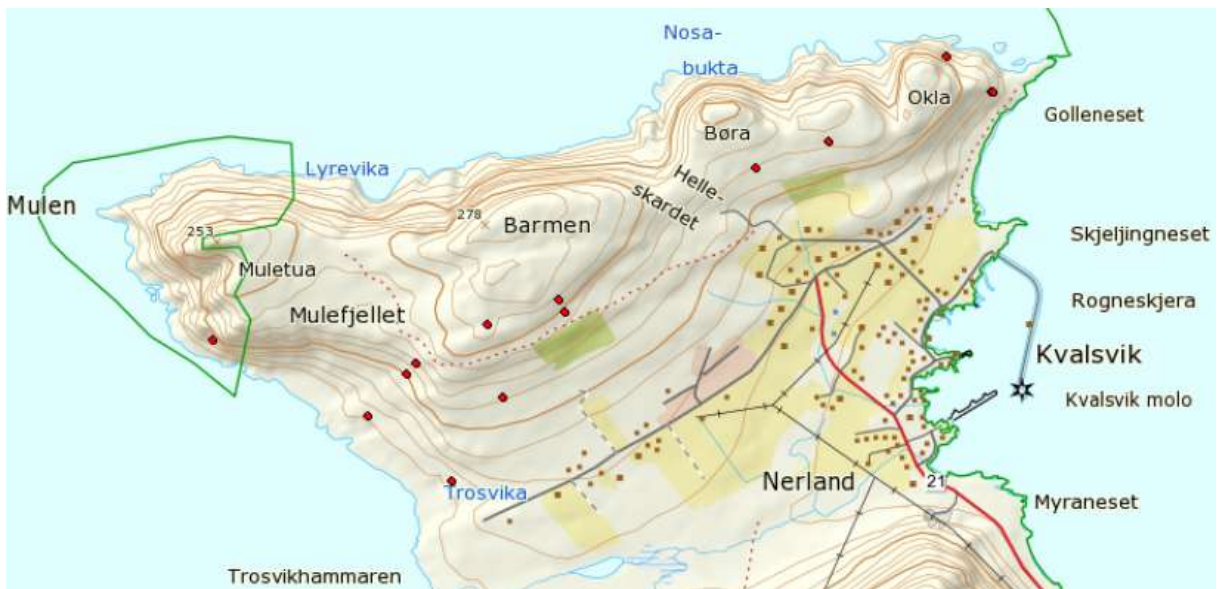
Munnlege kjelder

Egil Kvalsund, Koparstadvegen 19, 6098 Nerlandsøy. Mob 958 44 930

7. Ortofoto/kart

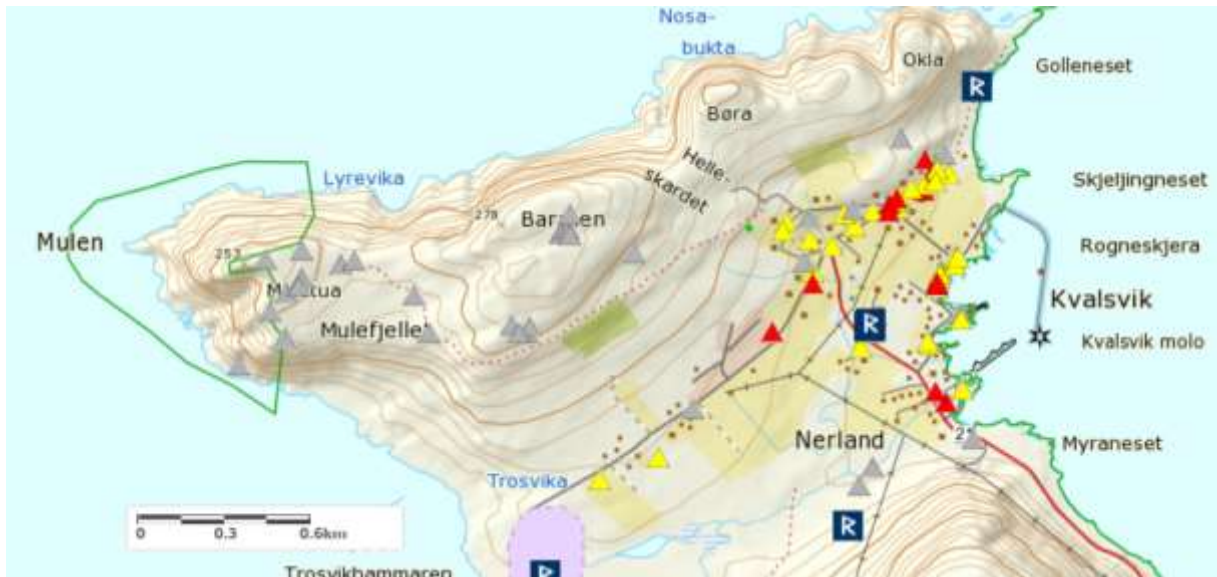

Figur 2. Skjøtselslokaliteten med rødt, andre, tidligere registrerte lokaliteter med grønt. P vil seie stadar med port i gjerdet. 1 og 2 er plantefelt for bartre. 3 er område som blir beita med storfe. Frå Gislink.

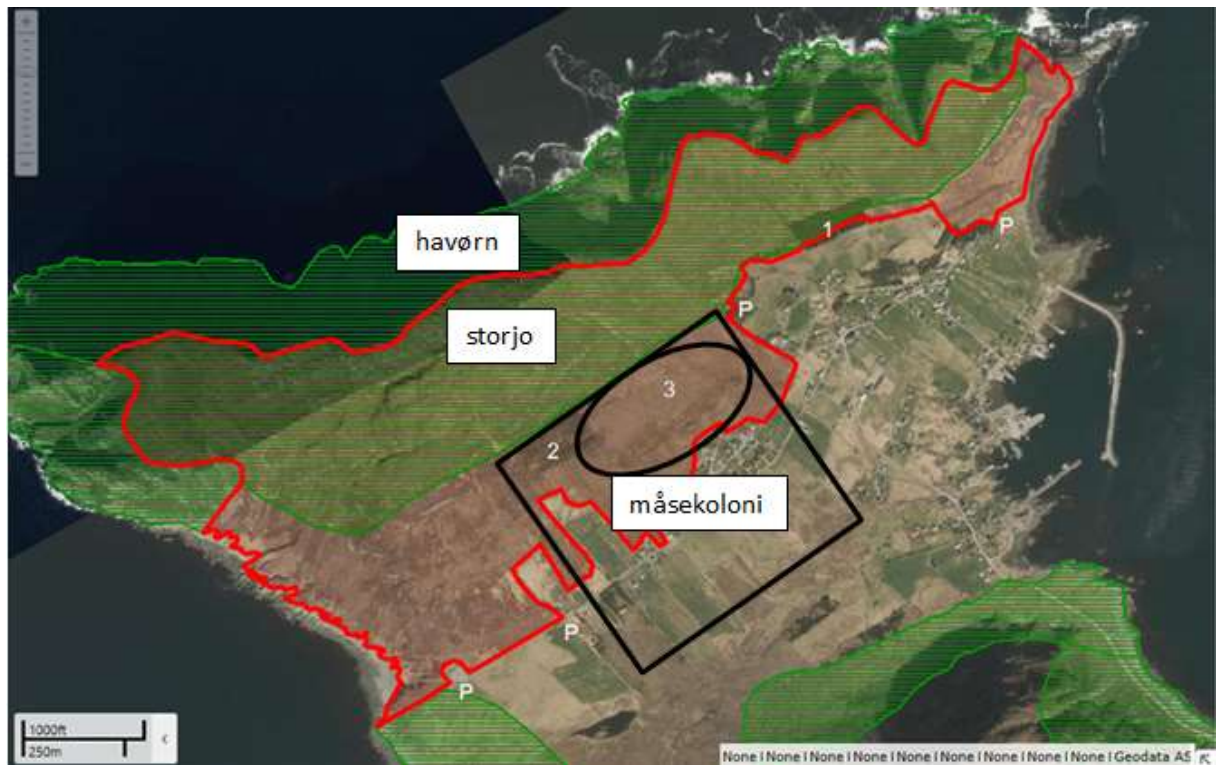

Figur 3. Observasjonar av purpurlyng 2013-2016. Kartet fortel meir om kvar dei har gått dei som har registrert purpurlyng gjennom www.artsobservasjoner.no dei siste åra, enn faktisk utbreiing. Men det er i alle fall observert purpurlyng der dei raude prikkane er.

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

Figur 4. Fornminne jf. Registra Askeladden og Sefrak. R ved Golleneset gjeld graver, grå trekantar gjeld tufter, i hovudsak etter torvsjår.

Figur 5. Dette flyfotoet viser avgrensinga av lokaliteten Barmen på Nerlandsøya. Svart firkant markerer område for måsekoloni. Dette er ein spreidd koloni og det skiftar litt mellom åra kvar hovudtyngda hekkar. I 2017 er det svart ring som markerer tettaste området med hekkande fugl. Dette er ein blandingskoloni mellom gråmåse og sildemåse, den førstnemnde som den talrikaste, men der er også innslag av svartbak. Hekkande storjo vart registrert 2016 ved Barmen (32 V 320328 6919863, 255 moh) og ved Rjåhornet (32 V 321171 6917272, 360 moh).

Storjo og stormåse treng ingen særskilde omsyn med tanke på sviing. Det same gjeld artar som grågås og ærfugl. Sviinga bør da utførast innan den fristen som Statens Naturoppsyn tilrår, dvs før den 15. mars. Om det av ein eller annan grunn kan verta naudsynt å brenna etter den 15. mars, så må det i tilfelle søkjast Fylkesmannen om spesielt løyve innanføre eit avgrensa område. Om stoppdatoen for sviing vert sett seinare på våren, blir det fleire artar ein må ta omsyn til. Svartstrupe (EN), tjuvjo (NT), bergirisk (NT) og fiskemåse (NT) for å nemne nokre.

Alle desse raudlista artane er observert på Nerlandsøya og kan hekke i kystlyngheia. I tillegg kan storspove (VU) hekke på dyrka mark eller gamle enger som grensar til kystlyngheia. Når det gjeld artar som held seg i territoriet sitt heile året som t.d. hubro, havørn og kongeørn, er der mangelfull rettleiing frå det offentlege om korleis ein skal ta omsyn under sviing. I

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

retteleiar frå Statens Naturoppsyn er ikkje desse artane nemnd i det heile. Alle tre artane lever i territoriet sitt og kan halde reir og reirgrop «ved like» gjennom heile året. Allereide i februar/mars kan hubro byrje å velgja seg reirplass og å forme reirgropa. Kongeørn og havørn byrjar også for alvor å bygge på reira sine i februar/mars.

På Nerlandsøya er der ikkje nye opplysningar om hubro, men ute ved Muletua var der spor etter hubro fram til 1970 åra. To havørnpar hekkar på øya og det eine paret har reir ved Barmen. Omsyn til havørna kan ein ta ved å svi tidleg på vintoren og ikkje seinare enn ved nyårskiftet. (Pers. med. Alv Ottar Folkestad.)

8. Bilder

Figur 6. Typisk for skråninga mellom Mulemyrane og Ystevika. Varierende kort og litt høgare lyng som godt kan brennast, og innslag av småvakse eier som vil bli stor om han ikkje blir brent. Midtpartiet nærast sjøen er elles svidd for nokre få år sidan. Foto 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Figur 7. Høgareliggende område mellom Barmen og Mulemyrane, Kvalsvikeidet og Storevarden i bakgrunnen. Det er lite behov for sviing på høgdedraga. Foto 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Figur 8. Frå Barmen mot Muletua. Grensa for lokaliteten følgjer skråningskanten. Foto 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Figur 9. I framkant vegetasjon med ganske mykje bjørneskjegg og ein bergfururømling. Bak eit område beita ganske hardt med storfe, gnr 7/3, 7/5 og 7/20. Foto 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Figur 10. Frå sørskråninga på Barmen, mot aust. Heilt til høgre, mot ei lita skogstripe er området beita med storfe. Elles kan vi merke oss planteskogen heilt i bakgrunnen og på venstre sida av denne eit felt planta med spreidde bartre. Foto 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Figur 11. Eit plantefelt med bergfuru på gnr. 7/3, 8/7 og 8/70. Så lenge denne planteskogen står, vil det spreie seg mykje småplanter frå denne. Ein har difor tatt arealet med i skjøtselslokaliteten for å kunne fjerne skogen i løpet av nokre år. Foto; 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Figur 52. Langs fjorden ved Bugen er det litt naturbeitemark, i skråninga er det lynghei med stadvis grov lyng, einer og ein del småtre. Dette er eit område ein gjerne kan prioritere for rydding og sviing. Personane i biletet er Oddvar Olsen og Solfrid Helene Lien Langmo. Foto 26.09.2016 Øystein Folden for Bioreg AS ©.

Figur 63. Mellom anna i den sørvestvende skråninga innanfor lokaliteten er det stadvis gode førekomstar av purpurlyng. I bakgrunnen ser vi Mulevika nede ved sjøen. Foto 27.09.2016; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS ©.

Figur 74. Den vestlegaste delen av Barmen med Muletua (254 moh) som høgste punkt. i Framgrunnen ser ein det mest myrprege området innanfor lokaliteten, som også heiter Mulemyrane. Her var det tydelege spor etter torvtekt. Det meste av myrområda her oppe var fattige, men det fanst også enkelte rikare sig med mellom anna fjelltistel. Foto 30.09.2016; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS ©.

9. Artsliste

Artslista er henta frå Artskart. Lokalitetsgrensa syner ikkje på Artskart, slik at det kan vere med funn rett på utsida av lokalitetsgrensa. Det finst i alt ca. 591 observasjonar av artar lagt inn på Artskart, fordelt på 207 artar. Dato er når arten sist er sett (og registrert i Artskart).

LC	Arion ater	svartskogsnegl	Bløtdyr	26.09.2016
NT	Carduelis flavirostris	bergirisk	Fugl	09.08.2013
LC	Gallinago gallinago	enkeltbekkasin	Fugl	22.04.2016
LC	Larus argentatus	gråmåke	Fugl	30.06.1994
EN	Fulmarus glacialis	havhest	Fugl	30.06.1994
LC	Morus bassanus	havsule	Fugl	22.04.2016
LC	Hydrobates pelagicus	havsvale	Fugl	30.06.1994
LC	Haliaeetus albicilla	havørn	Fugl	26.09.2016
LC	Anthus pratensis	heipiplerke	Fugl	22.04.2016
LC	Turdus torquatus	ringtrost	Fugl	22.04.2016
LC	Larus fuscus	sildemåke	Fugl	30.06.1994
LC	Stercorarius skua	storjo	Fugl	22.04.2016
NT	Oceanodroma leucorhoa	stormsvale	Fugl	30.06.1994
VU	Numenius arquata	storspove	Fugl	09.08.2013
LC	Larus marinus	svartbak	Fugl	30.06.1994
VU	Cephus grylle	teist	Fugl	30.06.1994
LC	Phalacrocorax aristotelis	toppskarv	Fugl	30.06.1994
NT	Stercorarius parasiticus	tyvjo	Fugl	03.07.2012
SE	Pinus mugo	alpefuru	Karplanter	26.09.2016

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

LC	<i>Cerastium fontanum</i>	arve	Karplanter	26.09.2016
LO	<i>Pinus uncinata</i>	bergfuru	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Blechnum spicant</i>	bjørnekam	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Trichophorum cespitosum</i>	bjørneskjegg	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Vaccinium uliginosum</i>	blokkebær	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Succisa pratensis</i>	blåknapp	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Prunella vulgaris</i>	blåkoll	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Carex flacca</i>	blåstarr	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Molinia caerulea</i>	blåtopp	Karplanter	26.09.2016
SE	<i>Cotoneaster bullatus</i>	bulkemispel	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Eriophorum angustifolium</i>	duskmyrull	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Selaginella selaginoides</i>	dvergjamne	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Juniperus communis</i>	einer	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Holcus lanatus</i>	englodnegras	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Rumex acetosa</i>	engsyre	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Hypericum pulchrum</i>	fagerperikum	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Nardus stricta</i>	finnskjegg	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Alchemilla alpina</i>	fjellmarikåpe	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Silene acaulis</i>	fjellsmelle	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Saussurea alpina</i>	fjelltistel	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Armeria maritima</i>	fjærekoll	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Pinus sylvestris</i>	furu	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Scorzoneroideis autumnalis</i>	føllblom	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Festuca vivipara</i>	geitsvingel	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Oxalis acetosella</i>	gjøkesyre	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Carex demissa</i>	grønnstarr	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	gulaks	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Saxifraga aizoides</i>	gulsildre	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Potentilla anserina anserina</i>	gåsemure	Karplanter	26.09.2016
NT	<i>Asplenium marinum</i>	havburkne	Karplanter	24.02.2003
LC	<i>Carex paleacea</i>	havstarr	Karplanter	07.08.1969
LC	<i>Polygala serpyllifolia</i>	heiblåfjær	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Pedicularis sylvatica sylvatica</i>	heimyrklegg	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Juncus squarrosus</i>	heisiv	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Carex binervis</i>	heistarr	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Hymenophyllum peltatum</i>	hinnebregne	Karplanter	14.05.2010
LC	<i>Cirsium heterophyllum</i>	hvitbladtistel	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Parnassia palustris</i>	jåblom	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Cynosurus cristatus</i>	kamgras	Karplanter	03.02.2001
LC	<i>Antennaria dioica</i>	kattfot	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Erica tetralix</i>	klokkelyng	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Danthonia decumbens</i>	knegras	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Carex panicea</i>	kornstarr	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Empetrum nigrum</i>	kekling	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Primula vulgaris</i>	kusymre	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Hypochaeris radicata</i>	kystgrisøre	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Pedicularis sylvatica</i>	kystmyrklegg	Karplanter	24.06.2014
LC	<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika	Karplanter	26.09.2016

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

LC	<i>Carex pulicaris</i>	loppestarr	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Huperzia selago</i>	lusegras	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Filipendula ulmaria</i>	mjørdurt	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Salix herbacea</i>	musøre	Karplanter	13.03.2005
LC	<i>Lycopodium clavatum</i>	myk kråkefot	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Cirsium palustre</i>	myrtistel	Karplanter	26.09.2016
SE	<i>Acer pseudoplatanus</i>	platanlønn	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Erica cinerea</i>	purpurlyng	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Narthecium ossifragum</i>	rome	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Rhodiola rosea</i>	rosenrot	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Drosera rotundifolia</i>	rundsoldogg	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Arctous alpinus</i>	rypebær	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Polypodium vulgare</i>	sisselrot	Karplanter	26.09.2016
SE	<i>Picea sitchensis</i>	sitkagran	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Solidago virgaurea virgaurea</i>	skoggullris	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Lysimachia europaea</i>	skogstjerne	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>	skrubbe	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Plantago lanceolata</i>	smalkjempe	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Sedum annuum</i>	småbergknapp	Karplanter	07.08.1969
LC	<i>Rhinanthus minor</i>	småengkall	Karplanter	26.09.2016
SE	<i>Cotoneaster divaricatus</i>	sprikemispel	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Carex echinata</i>	stjernestarr	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Luzula sylvatica</i>	storfrytle	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Ligusticum scoticum</i>	strandkjeks	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Plantago maritima</i>	strandkjempe	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Angelica archangelica litoralis</i>	strandkvann	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Tripolium pannonicum tripolium</i>	strandstjerne	Karplanter	07.08.1969
LC	<i>Bartsia alpina</i>	svarttopp	Karplanter	26.09.2016
SE	<i>Sorbus intermedia</i>	svensk asal	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Carex dioica</i>	særbustarr	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Deschampsia cespitosa cespitosa</i>	sølvbunke	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Salix glauca glauca</i>	sølvvier	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Puccinellia capillaris</i>	taresaltgras	Karplanter	07.08.1969
LC	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Pinguicula vulgaris</i>	tettegras	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Sagina procumbens</i>	tunsmåarve	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Bellis perennis</i>	tusenfryd	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Cirsium vulgare</i>	veitistel	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Valeriana sambucifolia</i> cf. ssp. <i>salina</i>	vendelrot	Karplanter	07.08.1969
LC	<i>Valeriana sambucifolia</i>	vendelrot	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Lonicera periclymenum</i>	vivendel	Karplanter	26.09.2016
LC	<i>Lichina pygmaea</i>	havtanglav	Lav	23.01.2011
LC	<i>Ramalina siliquosa</i>	klipperagg	Lav	26.09.2016
LC	<i>Placopsis gelida</i>	vanlig knøllav	Lav	26.09.2016
LC	<i>Rhizomnium punctatum</i>	bekkerundmose	Moser	20.04.2013

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

LC	<i>Plagiochila porelloides</i>	berghinnemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Conocephalum salebrosum</i>	bergkrokodillemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Amphidium mougeotii</i>	bergpolstermose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Scorpidium cossonii</i>	brunmakkemose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Thamnobryum alopecurum</i>	buskrevemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Racomitrium aciculare</i>	buttgråmose	Moser	12.06.2009
LC	<i>Scapania scandica</i>	butt-tvebladmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Hookeria lucens</i>	dronningmose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Hypnum callichroum</i>	dunflette	Moser	20.04.2013
LC	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	engkransmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Aneura pinguis</i>	fettmose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Plagiothecium denticulatum</i>	flakjamnmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Lejeunea cavifolia</i>	glansperlemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Hedwigia ciliata</i>	gråsteinmose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Metzgeria furcata</i>	gulband	Moser	20.04.2013
LC	<i>Tomentypnum nitens</i>	gullmose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Racomitrium lanuginosum</i>	heigråmose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Ctenidium molluscum</i>	kammose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Racomitrium affine</i>	kollegråmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Bryum alpinum</i>	koppervrangmose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Campylopus fragilis</i>	kostsåtemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Racomitrium ellipticum</i>	kulegråmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Grimmia montana</i>	kuleknausing	Moser	20.04.2013
LC	<i>Metzgeria conjugata</i>	kystband	Moser	20.04.2013
LC	<i>Schistidium strictum</i>	kystblomstermose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Calypogeia arguta</i>	kystflak	Moser	20.04.2013
LC	<i>Radula aquilegia</i>	kystflatmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Plagiothecium undulatum</i>	kystjamnmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Entosthodon obtusus</i>	kystkoppmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Lejeunea patens</i>	kystperlemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Rhabdoweisia crispata</i>	kysturnemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Frullania tamarisci</i>	matteblæremose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Marsupella emarginata</i>	mattehutremose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Isothecium myosuroides</i>	musehalemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Campylium stellatum</i>	myrstjernemose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	narremose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Plagiopus oederianus</i>	nåleputemose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Campylopus atrovirens</i>	pelssåtemose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Ulota phyllantha</i>	piggknoppgullhette	Moser	14.05.2010
LC	<i>Blepharostoma trichophyllum</i>	piggtrådmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Saccogyna viticulosa</i>	pungmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Tortella tortuosa</i>	putevrimose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Polytrichum piliferum</i>	rabbebjørnemose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Grimmia ramondii</i>	renneknausing	Moser	20.04.2013
LC	<i>Dicranum scoparium</i>	ribbesigd	Moser	13.05.2010
LC	<i>Tetralophozia setiformis</i>	rustmose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Antitrichia curtipendula</i>	ryemose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Scorpidium revolvens</i>	rødmakkemose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Fissidens adianthoides</i>	saglommemose	Moser	14.05.2010
LC	<i>Schistidium maritimum</i>	saltblomstermose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Bryum capillare</i>	skruevrangmose	Moser	20.04.2013

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

LC	<i>Myurella julacea</i>	skåltrinnmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Pellia neesiana</i>	sokkvårmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Ulota hutchinsiae</i>	steingullhette	Moser	20.04.2013
LC	<i>Fissidens osmundoides</i>	stivlommemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Gymnostomum aeruginosum</i>	storbergrotmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Scorpidium scorpioides</i>	stormakkmose	Moser	26.09.2016
LC	<i>Bazzania trilobata</i>	storstylte	Moser	20.04.2013
LC	<i>Atrichum undulatum</i>	stortaggmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Trichostomum brachydontium</i>	strandsvamose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Diplophyllum albicans</i>	stripefoldmose	Moser	20.04.2013
NT	<i>Weissia perssonii</i>	stripekusmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Calypogeia muelleriana</i>	sumpflak	Moser	20.04.2013
LC	<i>Riccardia chamedryfolia</i>	sumpsaftmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Weissia controversa</i>	tannkrusmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Philonotis fontana</i>	teppekildemose	Moser	13.05.2010
LC	<i>Lophocolea bidentata</i>	totannblonde	Moser	20.04.2013
LC	<i>Campylopus flexuosus</i>	trøsåtemose	Moser	13.05.2010
LC	<i>Heterocladium heteropterum</i>	trådfloke	Moser	20.04.2013
LC	<i>Amblystegium serpens</i>	trådkrypmose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Pohlia nutans</i>	vegnikke	Moser	13.05.2010
LC	<i>Douinia ovata</i>	vingemose	Moser	20.04.2013
LC	<i>Macrothylacia rubi</i>	bringebærspinner	Sommerfugler	26.09.2016
LC	<i>Hygrocybe pratensis</i>	engvokssopp	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	gul vokssopp	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Rhytisma acerinum</i>	lønnetjæreflekk	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Claviceps purpurea</i>	meldrøye	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Cordyceps militaris</i>	rød åmeklubbe	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Hygrocybe laeta</i>	seig vokssopp	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Rhytisma salicinum</i>	seljetjæreflekk	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Stropharia semiglobata</i>	sitronkragesopp	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Hygrocybe punicea</i>	skarlagenvokssopp	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Hygrocybe ceracea</i>	skjør vokssopp	Sopp	26.09.2016
LC	<i>Arrhenia acerosa</i>	stilkmoseskantarell	Sopp	27.09.1994
LC	<i>Entoloma conferendum</i>	stjernespoet rødspore	Sopp	26.09.2016
	<i>Badhamia lilacina</i>		Sopp	26.09.2016

10. Veiledning til skjøtselsplanskjemaene

Skjøtselsplanmalen er delt inn i ulike deler, der del 2.0, 3.5 og 3.6. fylles ut av fagkyndig kartlegger, og del 2.1. fylles ut av grunneier/bruker, eventuelt i samarbeid med fagkyndig kartlegger. Del 2 skal gi en generell beskrivelse av naturgrunnlaget innenfor lokaliteten, og en enkel beskrivelse av dagens drift. Del 3 omhandler skjøtsel av lokaliteten, og oppfølgingen av denne. Del 2 og 3 er innrettet for grunneier/bruker og forvaltningen. Del 5 gir en beskrivelse av naturtypene som inngår i drifta, og genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i naturbase. For søkbare egenskaper er det viktig at de begrepene og kodene som er oppgitt brukes

(egenskaper merket med * er her obligatoriske). Områdebeskrivelse og beskrivelse av skjøtsel skal være ren tekst som ikke blir søkbar. For mer utfyllende forklaringer for beskrivelse av naturtypen kystlynghei med respektive grunntyper, se Natur i Norge (NiN) ([www.artsdatabanken](http://www.artsdatabanken.no)) og for verdi-setting og påvirkningsfaktorer, se DN-håndbok 13 (2. utgave 2006) (www.miljodirektoratet.no).

Del 2. Om naturgrunlaget og dagens drift på lokaliteten

Denne delen skal i hovedsak fylles ut av grunneier/bruker selv, eller av fagkyndig kartlegger i samarbeid med grunneier/bruker. Delen er utformet slik at den samler viktig informasjon for grunneier/bruker, Mattilsynet og for fagkyndig kartlegger som skal utforme forslag til skjøtselsplan i dialog med grunneier/bruker del 3.

2.1 Kort områdebeskrivelse av Barmen

Fylles ut av fagkyndig kartlegger.

Tekst: Her skal man gi en generell beskrivelse av lokalitetens naturgrunnlag, og da med vekt på hvilke naturtyper som finnes innenfor lokaliteten. Beskrivelsen er ment for grunneier/bruker, og vil ha noe overlapp med områdebeskrivelsen i kapittel 5.

Figur: Lag kartutsnitt av lokaliteten. Tegn polygon for ulike naturtyper (eventuelt mosaikker mellom naturtyper) dersom dette lar seg gjøre. Annen informasjon som gjerne kan kartfestes er: sviflater (med årstall for sviing), gjerder, vannkilder, fôringsplass m.m.

2.2 Driftsbeskrivelse

Denne delen fylles ut av grunneier/bruker, eventuelt i samarbeid med fagkyndig kartlegger.

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: Dato for ferdigstilling av B-spesiell del

Beskriv dagens beite: Lag en kort beskrivelse av hvor dyrene går på beite, og hva slags type beite dette er. Dersom dyrene flyttes rundt på ulike delområder/øyer, få frem dette, bruk gjerne kart. Dersom det inngår andre naturtyper enn kystlynghei på beiten, slik som f. eks strandeng, eller tidligere/nåværende overflatedyrket mark, nevnt dette.

Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Beskriv hvor mange dyr det er på beitet/delområdene av beitet. Dersom det er ulikt beiteantall på beitet/delområdene av beitet, nevnt dette.

Beskriv nåværende opplegg for sviing: Beskriv om det er tradisjon for sviing i området. Beskriv, eller tegn inn på kart hvor det har vært svidd de siste årene, inkludert størrelse på sviflatene. Noter antatt rotasjonslengde for sviing (hvor lang tid det vil være mellom hver gang samme kystlynghei areal skal svies).

Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing?: Noter ned om det utføres andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing, slik som f. eks. rydding av busker og kratt, fjerning av problemfylte arter m.m.

Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere?: Beskriv om det er gjort vesentlige endringer i dagens skjøtsel i forhold til skjøtsel utført for området tidligere. Er det eksempelvis gjort endringer i beitebruk, lyngsviing, slått eller høsting.

Er det noe ved dagens skjøtsel du mener bør endres?: Dette kan vurderes med grunnlag i holdvurderinger og slaktevekt på dyr, grad av avbeitet vegetasjon og tråkkskader, vegetasjonssammensetting m.m.

Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området?: Beskriv om skjøtselen må tilpasses forhold og/eller verdier som kulturminner, vern, sjeldne arter, problemfylte arter etc. Dette kan være for-

hold/verdier som eksempelvis ikke tåler beite og/eller lyngsviing, eller hvor skjøtsel må tilpasses spesielle perioder gjennom året etc.

Beskriv rutiner for tilsyn og sanking: Beskriv hvordan tilsynet med dyr og sanking er planlagt, gjerne med vekt på spesielle forhold som lamming, perioder med dårlig værforhold m.m.

Beskriv tilgang til ly på beite: Beskriv om det finnes naturlige ly for dyra på beitet og/eller delområdene av beitet, eller om det er satt opp ly for dyrene. Merk gjerne av på kart.

Beskriv rutiner for eventuell nødfôring og plassering av fôrplass: Forklar hvordan rutinene for eventuell nødfôring, eksempelvis om det må kjøpes inn fôr eksternt eller finnes tilgjengelig på bruket, og om fôret skal transporteres til beitet med traktor eller båt osv. Dersom det er etablert permanent fôrplass, kan denne gjerne tegnes inn på kart.

Beskriv vanntilgang til dyra på beite: Forklar om det finnes naturlig vanntilgang til dyra på beitet/delområder av beitet gjennom året (merk gjerne av på kart), og dersom ikke, beskriv hvordan vanntilgang håndteres.

Relevante tillatelser fra Mattilsynet: Nevn om det er gitt relevante dispensasjoner/tillatelser fra Mattilsynet, slik som eksempelvis dispensasjon til utegang uten tjenlig oppholdsrom.

Driften gjennom året – legg til aktiviteter: Legg til aktiviteter som hører til årshjulet i driften, slik som flere sankinger, holdvurderinger, flytting av dyr, uttak av ungdyr m.m. Eksempel på årshjul er gitt i Villsauboka (se eksempel i vedlegg 1, årshjul hentet fra Buer, 2011, side 135).

Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til?: Beskriv ønsker for videre driftsstrategi, slik som eksempelvis at man ønsker å øke/reducere besetningen, ta i bruk nye områder (restaurere beiter), planer for nye gjerder/innhegninger m.m.

Andre kommentarer: Dersom det er opplysninger som ikke har kommet frem andre steder, kan disse fylles inn her.

Del 3. Skjøtsel av lokaliteten

Denne delen skal fylles ut av kartlegger/fagkyndig, og det forventes bakgrunnskunnskap om vegetasjonslære og forståelse av hva som er bærekraftig bruk i kystlynghei. Skjøtselsplanen skal utformes etter dialog med grunneier/bruker, og skal være konkret og forståelig for praktisk bruk. Søkbare egenskaper (for Naturbase) og Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplan) er i hovedsak ment for forvaltningen, og må følge påkrevd terminologi.

3.5 Mål for skjøtselen på lokaliteten

Utarbeides av fagkyndig kartlegger.

Dato utarbeiding av skjøtselsplan: Dato for ferdigstilt skjøtselsplan.

Dato befaring: Dato for når det ble utført feltbefaring(er).

Dato samtale med grunneier/bruker: Dato for når det var dialog mellom grunneier/bruker og kartlegger/fagkyndig.

Utformet av: Navn på kartlegger/fagkyndig som har utarbeidet skjøtselsplanen ev. hvem som har veiledet arbeidet.

Firma: Hvor kartlegger/fagkyndig er ansatt.

UTM sone/Nord/Øst: Sett inn sone og koordinater for midtpunktet i polygonen/polygonene som er kartlagt.

Gnr/bnr: Oppgi alle gårds og bruksnummer innen lokaliteten som skjøtselsplanen gjelder for. Dette kan være mange for store lokaliteter og områder som ikke er utskiftet. Her kan man få hjelp av kommunen.

Areal (nåværende og etter evt. restaurering): Oppgi areal på lokaliteten ved registrering, om aktuelt angi også areal etter at restaureringstiltak er gjennomført dersom dette vil endre på arealstørrelsen.

Del av verneområde: Det skal noteres om området ligger helt eller delvis innenfor et verneområde.

Hvilket vern: Sett opp hvilket vern det er snakk om.

Finnes det særskilte skjøtselshensyn for området, hvilke: Få frem om det er særskilte skjøtselshensyn som må tas for det gitte området/delområde(r). Dette kan være særskilte verdier/forhold der skjøtselen må tilpasses, eller hvor man ikke kan utføre normal skjøtsel. Dersom området ligger innenfor et verneområde og har konkrete bevaringsmål som vil påvirke skjøtselen, skal dette beskrives her.

Hovedmål for lokaliteten: Gi en overordnet hovedmålsetting for området.

Konkrete delmål: Gi konkrete delmål for området som bygger opp under hovedmålsettingen.

Ev. spesifikke mål for delområde(r): Gi spesifikke delmål for delområde(r) innenfor området. La disse delområdene komme tydelig frem på kart.

Tilstandsmål arter: Gjelder rødlistearter, karakterarter og totalt antall arter som skal konkretiseres med % økning innen et tidsrom, eks innen 10 år. Er lokaliteten i god hevd vil det være et mål i seg selv å beholde dagens artsinventar og fordeling.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing: Oppgi mål for hvordan man skal bekjempe problemarter og gjengroing innenfor området. Enkelte uønskede arter fremmes av skjøtselstiltak, oppgi mål for hvordan disse skal følges opp etter eventuell skjøtsel.

3.6. Planlagte skjøtselstiltak på lokaliteten

Utarbeides av fagkyndig kartlegger.

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting: Gi en beskrivelse av generelle tiltak for beiting i området/delområder, slik som antall daa per beitedyr, veksling av beitetrykk gjennom året, styrt beitebruk/flytting av dyr m.m. (jf. kap 3.2 og kap. 10 Skjøtselshandboka).

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtselsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes. Tiltak og kostnader for sviing, restaureringstiltak og andre skjøtselstiltak blir gitt i 3.6.2-3.6.4.

Utstyrskrav knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting: Spesielle behov for utstyr til beiting eller tilrettelegging for beiting, slik som gjerder, grunder, innhegning, fôrplass, enkle kaianlegg m.m.

3.6.2 Planer for sviing

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing: Gi en beskrivelse av generelle tiltak for sviing i området, slik som hva som er anbefalt størrelse på sviflatene, om det er områder som skal prioriteres frem for andre i forhold til sviing, hva slags rotasjonssykluser som passer for området, om det er spesielle hensyn eller oppfølginger som skal tas etter sviing m.m. (jf. kap. 3.3, kap. 10 Skjøtselshandboka og vedlegg 2, Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO).

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtselsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes.

Utstysrbehov knyttet til sviing: Spesielle behov for utstyr til sviing, slik som brannvifter, gassbrenner, kurs, innleid hjelp m.m.

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av restaureringstiltak: Gi en beskrivelse av restaureringstiltak for området, slik som sviing av degenererende lyng, oppfølging av sviflater der røsslyng i større grad regenererer ved hjelp av frøspiring (og ikke rotskudd), tilpasning av beitetrykk til områder i restaureringsfase, ringbarking og midlertidig plassering av kvisthauger m.m.

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtselsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes.

Utstysrbehov knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter: Spesielle behov for utstyr til rydding/slått/fjerning av problemarter, slik som slåmaskin, ryddesag m.m.

3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak

Beskrivelse av andre tiltak utover beiting og sviing: Gi en beskrivelse av generelle tiltak utover beiting og sviing, slik som slått (spesifikke lokale slåttetidspunkt, behandling og/eller fjerning av høyet, slått hvert år eller sjeldnere, eventuelt før- og etterbeiting, valg av husdyrrase, antall beitedyr, tidsperioder for beiting osv.), lauving/styving (tidspunkt, behandling av kvister osv.), rydding av busker og kratt, fjerning av uønskede arter/frøkilder m.m. Ta også med om det finnes spesielle *skjøtselshensyn* knyttet til kulturminner, styvingstrær, hi/reir, fuktområder, adkomst til lokalitet, utkjøring av tømmer/ved, eiendomsstruktur osv.

Kostnadsoversikt med prioriteringer deles inn i spesifikke beitetiltak og planlagte skjøtselstiltak for beiting. Her skal man oppgi hvilke år innenfor skjøtselsplanen spesifikke tiltak skal prioriteres, antall daa og kostnad per daa, og hvilke år tiltaket skal kontrolleres. Faktiske kostnader skal beregnes.

Utstysrbehov: Behov for annet utstyr som ikke er tatt med tidligere i pkt 3.6.1-3.6.3.

3.7 Oppfølging av skjøtselsplanen

Utarbeides av fagkyndig kartlegger.

Skjøtselsplanen skal evalueres innen x år: Det bør angis årstall for evaluering av tiltakene igangsatt etter skjøtselsplanen.

Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper: Dersom det er aktuelt med supplerende registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper så nevnes dette her.

Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert: Oppgi om det finnes pågående eller avsluttede tiltak som allerede har fått tildelt tilskudd i området.

Skjøtselsavtale parter: Oppgi hvilke parter som inngår i skjøtselsavtalen.

Ansvar: Navn på person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen, eks grunneier/bruker for gjennomføring av tiltak, samt person i forvaltningen for oppfølging av skjøtselsavtaler med mer.

Del 5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten

Søkbare egenskaper (for naturbase):

***Navn på lokaliteten:** Offisielle stedsnavn etter vedtatte rettskrivingsnormer, dvs. normalt navn fra kartblad i M711-serien. Ved bruk av navn fra økonomisk kartverk oppgis i tillegg nærmeste stedsnavn

på M711-kart. Eventuelt med støttenavn i tillegg (dvs. lokale stedsnavn som ikke står på kart, eller områdenavn).

Kommune: Oppgi kommunenavn.

***Områdenr.:** Løpenummer. Nummeret skal være unikt (to geografisk atskilte områder kan ikke ha samme nummer) og vil i en fylkes-/nasjonal sammenstilling starte med kommunenummeret.

ID i naturbase: Oppgis hvis området ligger i Naturbase fra før.

***Registrert i felt av: (Inventør/kartlegger):** Angi alle som har vært med på å fremskaffe primærdata i felt.

Dato: Dato for registrering(er) i felt

***Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder:** Angi årstall for ev. tidligere kartlegging av lokalitet. Få fram om lokaliteten har blitt undersøkt gjentatte ganger. Referanse til rapporter settes opp under «Kilder» mot slutten av dokumentet.

Skjøtselsavtale, årstall for når inngått og når utløpt: Oppgi om det finnes skjøtselsavtale(r) for området, og varighet for denne/disse.

***Hovednaturtype:** Hovednaturtype og tilleggsnaturtyper oppgis etter Natur i Norge (NiN) i prosentvis fordeling mellom naturtypene. Se <http://www.artsdatabanken.no/naturinorge>.

Kilde: Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509.

En lokalitet kan inneholde en småskala mosaikk mellom naturtyper som det er vanskelig å avgrense, og der avgrensingen har liten praktisk betydning for planlegging og forvaltning. Lokaliteten plasseres da i den naturtypen det er mest av, eller den som er viktigst. Andre naturtyper registreres da som mosaikk (helst med prosentandeler). Usikkerheter i valg av naturtyper utdypes i områdebeskrivelsen.

***Grunntyper etter NiN:** Her oppgis grunntypene av hovedtypen kystlynghei, etter Natur i Norge, for målestokk 1:5000. For kystlynghei er dette tilsammen 6 grunntyper; Kalkfattig baklihei T34-C-1, Kalkfattige kystlyngheier T34-C-2, Intermediær baklihei T34-C-3, Intermediære kystlyngheier T34-C-4, Svakt kalkrike kystlyngheier T34-C-5 og Sterkt kalkrike kystlyngheier T34-C-6. Kilde: Halvorsen, R., Bendiksen, E., Bratli, H., Bryn, A., Jordal, J.B., Svalheim, E.J., Vandvik, V., Velle, L.G., & Øien, D.-I. 2015. Beskrivelser av utvalgte enheter for kartlegging i målestokk 1:5000 etter NiN versjon 2.0 og artslister som viser diagnostiske arters fordeling langs viktige lokale komplekse miljøvariabler. – Natur i Norge, Kartleggingsveileder (versjon 2.0.3), Del C4: 1–111. Usikkerheter i valg av grunntyper utdypes i områdebeskrivelsen.

***Verdi:** A, B, C. Usikkerhet og gradering angis i områdebeskrivelsen. Se Miljødirektoratets Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark. Versjon 7. august 2015.

http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/tema/arter_og_naturtyper/Faktaark%20-%20Kulturmark.pdf

Annen dokumentasjon: Oppgi om det finnes eller har blitt samlet annen dokumentasjon, slik som bilder, belagte arter, og hvor disse finnes.

Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.): Etter liste i vedlegg 11 i Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold, DN-håndbok 13, 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

<http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/DN-handboker/Kartlegging-av-naturtyper---verdisetting-av-biologisk-mangfold/>

***Stedkvalitet:** Avgrensingens nøyaktighet beskrives i 5 kategorier. Sett kryss.

Tilstand (hevd): For kulturbetingete lokaliteter oppgis tilstanden etter 5-gradert skala. Sett kryss. Under tilstand i områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende beskrivelse.

Bruk: For kulturbetingete lokaliteter oppgis *nåværende* bruk. Sett kryss. I områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende tekst om tidligere og nåværende skjøtsel.

Vegetasjonstyper: Her kan man fylle ut informasjon om hovednaturtyper/grunntyper ved å benytte seg av Vegetasjonstyper i Norge (se Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. NINA, Trondheim). <http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/temahefte%5C012.pdf>

Områdebeskrivelse:

***Områdebeskrivelse:** Skal være forvaltningsrettet, tilpasset brukeren og må være tilstrekkelig til å kunne begrunne valg av naturtype, verdi og skjøtsels- og restaureringstiltak som skal ivareta lokaliteten.

Innledning: Opplysninger om kartleggingen/ skjøtselsplanarbeidet. I hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Geografisk beliggenhet og supplerende opplysninger til kartet, evt. buffersone beskrives. Hvor nøyaktig er avgrensningen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Viktige topografiske og geologiske forhold. Viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold: Typiske/karakteristiske/dominerende arter. I hagemark/lauveng bør ulike treslag angis, samt deres mengdefordeling. I tillegg kan arter som supplerer eller spesifiserer ytterligere i forhold til naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen nevnes. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand, påvirkning: Utfyllende opplysninger om tilstand, inngrep, andre påvirkningsfaktorer, historikk og bruk. Bruk: Nåværende og tidligere bruk skal beskrives. For tidligere bruk menes tradisjonell drift, (helst tilbake til før krigen). Kontinuitet i bruk/ikke bruk: Angi perioder (årstall) med ev. opphør av drift. Perioder (årstall) med ev. intensivering av drift, eks: flere slåtter pr år, økt gjødsling (type og mengde gjødsel med mer). For tilstand angi her eventuell avvikende skjøtsel: Slått men grasset ligger igjen, slått ved plenklipping, bare beiting osv. For slåttemyr er grøfting og slått viktig. For kystlynghei er brenning og beiting viktig. Noter type gjengroingsarter og grad av gjengroing. Avgrens gjerne på ortofoto arealer med preg av forfall. NB: (Dette blir supplerende opplysninger til rubrikken *hevd* ovenfor). Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter: Forekomst og tiltak. (Hvor de vokser merkes av på ortofoto/kart).

Kulturminner: Forekomst av spesielle kulturminner i lokaliteten, eks bakkemurer, steingjerde, stakksneis osv.

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel er aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Er det konkrete forslag og behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her. Det gis her en kort oppsummering av det som skrives i skjøtselsplanen om mål for skjøtsel, tilstand, skjøtselstiltak, tidsplan m.m.

Del av helhetlig landskap: Sammenheng med andre områder innenfor et større areal. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.

Verdibegrunnelse (Obligatorisk): A, B eller C. Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar til verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes. Om lokaliteten har endret verdisetting siden forrige registrering bør dette begrunnes her.

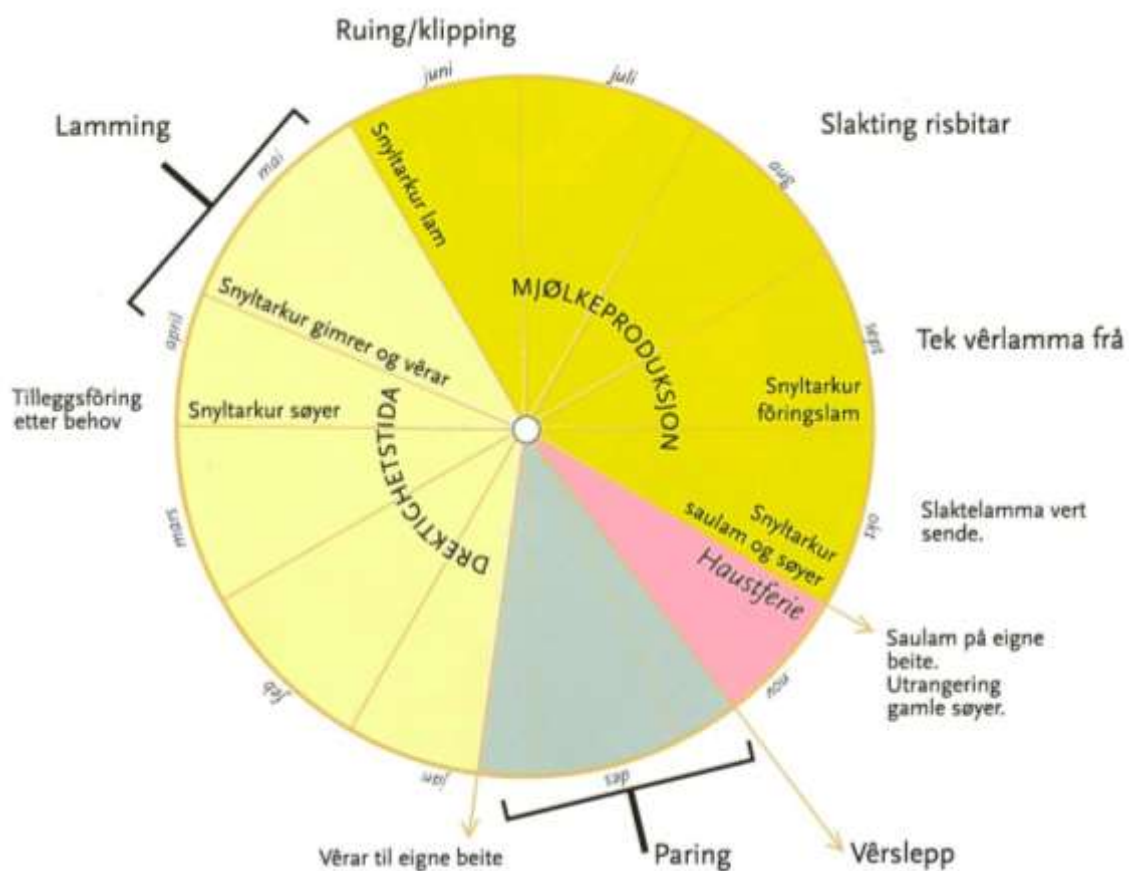
Merknad: Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m.

Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng

(Sogn og Fjordane).

Kilde: Villsauboka Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.

Kommentar: Denne modellen har en noe høy bruk av parasittbehandling. Merk at parasittbehandling og behandling mot utøy (flått og sauekrabbe) må vurderes lokalt.

Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjømte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulike alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjømte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes

Skjøtselsplan og naturtypeskildring for Barmen på Nerlandsøya

- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskufler etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet